

Posudek na diplomovou práci

Autorka: **PhDr. Jaroslava Hasmanová Marhánková**

Název: „**Dokonalé dítě**“ – zkušenost rizika v rámci těhotenství

Vedoucí práce: PhDr. Blanka Knotková-Čapková, PhD.

Předkládaná diplomová práce je textem v pravém slova smyslu interdisciplinárním. Už z bibliografie je zřejmé, že autorka prostudovala široký záběr teoretické literatury z oborů lékařství, filosofie, sociologie, antropologie a genderových (feministických) studií. Tento záběr zúročila i v závěrech jednotlivých kapitol, jež lze bez nadsázky považovat za přínos pro jednotlivé výše zmíněné obory.

Teoretická část práce je soustředěna kolem konceptu rizika / rizikovosti, který je traktován v kontextu etickém, společenském, diskursivním, v kontextu individuální zkušenosti a identity a v kontextu mocenském. Text vychází z konstruktivistického pojetí identity, kterou chápe jako produkt proměnlivých diskursů a narativů (viz např. kap. 3.2.1.). Mocenský diskurs je zde zkoumán jednak ve své přímé disciplinující roli – ženské těhotné tělo je konstruováno jako veřejný prostor, podléhající kontrole (viz např. str. 25), jednak ve svém nepřímém působení – mnohé ženy socializované v rámci tohoto diskursu tento pohled internalizují a disciplinují se v jeho duchu samy, jak vyplývá z výzkumu v empirické části, konkrétně v kapitole 6.2.2. (Diskurs „obětování se“ a role „dobré“ matky).

V oddílu věnovaném metodologii autorka přesně vymezuje a zdůvodňuje použité metody (kvalitativní výzkum prostřednictvím devíti rozhovorů), vysvětluje výběr vzorku a postup při hledání a získávání účastnic výzkumu, modifikaci typu rozhovorů podle individuálních potřeb účastnic i způsob jejich analýzy. Velmi kladně hodnotím zejména důkladnou sebereflexi vlastní výzkumnické pozice a lokace i jejich etických aspektů, do níž je tento oddíl textu zářezován. Představuje podle mého názoru vzorovou ukázkou toho, jak by měl být feministický výzkum představen i naplněn. Ocenění si zaslouží i způsob, jak autorka nakládá s daty, literaturou i s materiálem rozhovorů samotných. Nedopouští se aprioristických soudů ani účelového výběru literatury. Její argumentace je podložená, koherentní a logická.

Analytická část je s částí teoretickou velmi dobře propojena. Téma rizikovosti se zde promítá do různě prožívaných a verbalizovaných zkušeností konkrétních žen. Sledovanou otázkou však je zde nejen vnímání a formulování této zkušenosti z hlediska individuálního prožívání a vztahu k vlastnímu tělu, ale i z hlediska normativních obrazů mateřství, které v nadsázce představuje metafora „dokonalého dítěte“. Otázka reflexe a sebereflexe identity v těhotenství je tak propojena s praktickým problémem orientace v dané sociální situaci a vyjednávání své pozice v rámci medicínského systému (viz např. kapitola 5.2.2. o „potížistkách“). Za velmi důležitou zde považuji i diskusi o vědění lékařské vědy (resp. alopatie) o těhotném těle, a tzv. vědění „vtěleného“ (str. 60 a dále). Zde by bylo možné na okraj uvést, že toto „vtělené“ vědění by ovšem mohlo mít i jinou než konstruktivistickou interpretaci, např. spirituální či ekofeministickou.

Diplomandka projevila už v průběhu diplomního semináře tvůrčí potenciál i schopnost samostatné vědecké práce. Za jeden z nejvýraznějších kladů její práce považuji nejen konkrétní výsledky výzkumu, ale i skutečnost, že jejich etický přesah otvírá nové otázky a naznačuje nové perspektivy dalšího výzkumu této problematiky. Diplomovou práci PhDr. Jaroslavy Hasmanové Marhánkové hodnotím jako **vynikající**. Po drobných jazykových korekcích (občasné chyby v interpunkci) by mohla a měla být publikována.

V Praze, 14.10.2008